

Чабаненко Ю. С.,

*асистент кафедри кримінально-правових дисциплін,
Криворізький факультет Національного університету
«Одеська юридична академія»,
м. Кривий Ріг*

Пасенко М. А.,

*здобувачка освітнього ступеня «магістр»
Криворізький факультет Національного університету
«Одеська юридична академія»,
м. Кривий Ріг*

ПЕРСПЕКТИВНА ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОТИДІЇ ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНОМУ НАСИЛЬСТВУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Насильство щодо жінок є одним із найбільш поширених порушень прав людини, оскільки воно приймає різні форми (фізичне, сексуальне, психологічне, економічне насильство), відбувається у відношенні до дівчат і жінок різного віку, не обмежується будь-якою соціально-економічною групою населення або групою населення з певним рівнем освіти і має місце в усіх країнах. Незважаючи на свою поширеність, проблема насильства по відношенню до жінок, як і раніше залишається в тіні, і для більш ефективної боротьби з ним, необхідні зусилля по підвищенню рівня інформованості про дану проблему і її розуміння.

На тлі сталості інтересу до проблематики гендерного насильства з боку наукового та експертного співтовариства чітко виділяються сплески особливого інтересу до неї, обумовлені динамікою соціального, правового і культурного контексту.

Гендерно обумовлене насильство стосовно жінок – це насильство, спрямоване на жінку внаслідок того, що вона жінка. Таке насильство набуває різні форми, включаючи: дії або бездіяльність, що мають на меті, або з високою ймовірністю викликають або призводять до фізичних пошкоджень, травм сексуального чи психологічного характеру, економічних збитків або страждань жінок; погрози вчинити такі дії, цькування, примус і безпідставне позбавлення волі [1].

Домашня самоізоляція і інші заходи, пов'язані із пандемією COVID-19, що обмежують переміщення населення, призводять до зростання рівня гендерного насильства. Такий висновок підтверджують повідомлення у ЗМІ, офіційні заяви та інформація, отримана від присутності УВКПЛ на місцях і правозахисників у багатьох країнах. Жінки і дівчата, які вже зазнають жорстокого поводження, частіше стикаються з підвищеним контролем і обмеженнями з боку своїх кривдників, майже не маючи або не маючи доступу до допомоги. Служби телефонів довіри отримують повідомлення про те, що жінки піддаються загрозам виселення, інфікування, позбавлення фінансових засобів і медичної допомоги [2].

Послуги, необхідні постраждалим, можуть бути виключені з числа пріоритетних, включаючи притулки, відповідні послуги охорони здоров'я, поліції і

судової системи. Надходять повідомлення про закриття сховищ для жертв гендерного насильства або їх перетворення у притулки для бездомних, а також повідомлення про скорочення діяльності гарячих ліній невідкладної допомоги та припинення роботи мобільних клінік і консультаційних послуг [3; 4]. Іншою перешкодою для доступу до послуг є страх перед поширенням вірусу.

Які ж існують приклади перспективної практики? Держави, ЗМІ та присутності УВКПЛ на місцях повідомили про низку вжитих заходів, включаючи наступні:

1. Включення послуг, пов'язаних з гендерним насильством, до переліку основних послуг. Наприклад, Іспанія і Португалія включили забезпечення захисту і допомоги жертвам гендерного насильства у список основних видів діяльності, які повинні тривати під час карантину [3].

2. Створення доступних попереджувальних систем для оповіщення влади і захисту потерпілих. За повідомленнями ЗМІ, уряд Іспанії оголосив про запуск чату із встановленням геолокації, який дозволить постраждалим зв'язатися з поліцією, а також чату, в якому можна отримати психологічну допомогу під час ізоляції. Повідомляється, що на Канарських островах (Іспанія) і у Франції жертви домашнього насильства можуть попросити в аптеці у фармацевта «Маску 19», що є кодовим словом для прохання про допомогу [5].

У Болівії можливо цілодобово повідомляти про насильство за допомогою додатка *WhatsApp*, що дозволяє легко встановити місце розташування постраждалої. Як повідомляється, у штаті Уттар-Прадеш в Індії поліція відкрила новий телефон довіри для жертв домашнього насильства і забезпечує, щоб кожним випадком займалася співробітниця-жінка [6].

У зв'язку з вищевикладеним, вважаємо, що ключовими заходами, які можуть бути застосовані державами та іншими зацікавленими сторонами можуть бути наступні:

1) віднести структури і служби для захисту жертв гендерного насильства до категорії основних;

2) оновити порядок роботи відповідно до змін у діючих службах надання допомоги, безперервно інформуючи ключові соціальні групи і служби про цей порядок роботи;

3) співробітників правоохоронних органів, служб та інших фахівців слід закликати до особливої пильності та проінформувати їх про порядок роботи. Слід встановити кодові слова для повідомлень про гендерно зумовлене та домашнє насильство;

4) забезпечити безперервну і достатню роботу притулків для жертв насильства;

5) забезпечити достатніми ресурсами телефони довіри, онлайн-чати і інші типи різноманітної підтримки і механізмів передачі повідомлень, до яких можна безпечно отримати віддалений доступ;

6) поширювати інформацію доступною мовою і через різні канали про те, як постраждалі можуть отримати допомогу, як повинні реагувати свідки, а також як отримати допомогу тим особам, які бояться, що вони самі можуть вдатися до насильства;

7) забезпечити негайні і попереджувальні дії органів забезпечення правопорядку для того, щоб усунути кривдників з дому і захистити постраждалих;

8) забезпечити безперервне надання медичної, психосоціальної та економічної допомоги постраждалим і безпечної клінічної медичної допомоги у випадках сексуального насильства, зокрема, зґвалтування, включаючи зґвалтування в шлюбі.

Таким чином, зарубіжний досвід демонструє, що для розробки комплексної моделі для боротьби з таким складним явищем, як гендерно обумовлене насильство, потрібне цільове виділення ресурсів, включаючи людські та фінансові ресурси, а також багаторічна робота, яка включає у себе тестування, моніторинг, аналіз і адаптацію нових підходів. Загальною особливістю для всіх видів передової практики є те, що вони здійснюються за наявності політичної волі до змін. Всеосяжна і ефективна система повинна ґрунтуватися на міцній нормативно-правовій та політичній базі, яка визнає важливість пріоритетного врахування потреб жертв.

Список використаних джерел

1. Загальні рекомендації, ухвалені Комітетом ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок №1–37. *CEDAW*, 2019. 332 с.
2. Godin M. As Cities Around the World Go on Lockdown, Victims of Domestic Violence Look for a Way Out. *Time*. March 18, 2020. URL: <https://time.com/5803887/coronavirus-domestic-violence-victims>.
3. Jang I. For Abused Women, a Pandemic Lockdown Holds Dangers of Its Own. *The New York Times*. Oct. 8, 2021. URL: <https://www.nytimes.com/2020/03/24/us/coronavirus-lockdown-domestic-violence.html>.
4. Fraser E. Impact of COVID-19 Pandemic on Violence against Women and Girls. *VAWG Helpdesk Research Report*. 16 March, 2020. URL: <http://www.sddirect.org.uk/media/1881/vawg-helpdesk-284-covid-19-and-vawg.pdf>.
5. Young, A., & Pauvarel, C. Trapped at home: Domestic violence victims at high risk in coronavirus confinement. *France24.com*. 25 March, 2020. URL: <https://www.france24.com/en/20200325-trapped-at-home-domesticviolence-victims-at-high-risk-in-coronavirus-confinement>.
6. Graham-Harrison E., Giuffrida A., Smith H., Ford L. Lockdowns around the world bring rise in domestic violence. *The Guardian*. 28 March, 2020. URL: <https://www.theguardian.com/society/2020/mar/28/lockdowns-world-rise-domestic-violence>